

PM: Barn- och ungdomsvård

Socialnämnden Älmhults kommun

Informationen i detta PM grundar sig på dokumentstudier och revisionens dialogmöte med socialnämndens presidium och förvaltningschef den 9 december 2021. Dokument som analyserats utgörs av verksamhetsplan för 2021, kvalitetsberättelse 2020 samt utredningar och beslut från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) under 2020-2021. Vi har även tagit del av statistik som visar på utvecklingen av antal aktualiseringar och utredningar 2017-oktober 2021 samt socialnämndens anmälan om allvarligt missförhållande i oktober 2021.

Följande information har iakttagits:

Utredningstider

Inspektionen för vård och omsorgs tillsyn och nämndens anmälda missförhållanden visar att det inom socialnämndens verksamhet har varit svårigheter att hålla lagstadgade tider för utredningar under de senaste åren. Enligt förvaltningschef och nämndens presidium har svårigheterna kvarstått efter det höga inflödet av nyanlända under 2015.

Det så kallade skyndsamhetskravet innebär att en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd ska bedrivas skyndsamt och vara slutförd senast inom fyra månader. Finns det särskilda skäl får socialnämnden besluta att förlänga utredningen för viss tid¹. Svårigheterna att hålla utredningstider har, enligt förvaltningschef och nämndens presidium, sin grund i en ökad ärendemängd, ärendens komplexitet samt hög personalomsättning på berörd enhet. Verksamhetschef (för tillfället vakant tjänst) har delegation på att fatta beslut om att förlänga utredningstid. Förvaltningschef framhåller att orsaker till överskridna utredningstider inom nämndens verksamhet inte beror på särskilda skäl i lagens mening. Således finns beslut att förlänga utredningstider inte fattade.

Särskilda åtgärder har vidtagits för att möjliggöra för verksamheten att avsluta utredningar i tid. Det framgår dock av IVOs utredningar och förvaltningschefs egen utsago att åtgärderna inte har varit tillräckliga och inte hållit över tid. En åtgärd som uppges ha varit positiv är införandet av juridisk handledning i ärenden. Enligt förvaltningschef finns behov av hög juridisk kompetens i gruppen kring vad en utredning innebär och ska leda till. Kopplat till

¹ Enligt 11 kap. 2 § Socialtjänstlagen.

detta uppges kunskap och kompetens kring dokumentation vara av särskild vikt och något de arbetar med dagligen.

Enligt förvaltningschef påverkas enskilda barn och deras familjer på olika sätt av långa utredningstider. Det kan handla om att insatser inte sätts in i tid, att motivation sänks eller att personer är aktuella inom socialtjänsten under lång tid utan att det behövs.

Personalsituation

Den mediala uppmärksamheten påverkar enligt uppgift verksamhetens möjlighet att rekrytera kompetenta medarbetare negativt. Det är få personer som söker de tjänster som utannonseras och de som söker är ofta nyutexaminerade och ser ett arbete i Älmhults kommun som tillfälligt. Kommunen gynnas av sitt geografiska läge och tågförbindelser då det är lätt att ta sig till arbetet, men det är också en utmaning då personer har lätt att ta sig från kommunen genom pendling till andra arbetsplatser.

Förvaltningen har en struktur för introduktion av nyanställda. De arbetar aktivt med att tillse en bra introduktion och med att inte fördela för svåra och tunga ärenden till de som är nyanställda. Förvaltningschefen framhåller att de behöver arbeta än mer aktivt med detta framöver. HR är involverade i arbetet. De har planer på att utveckla en så kallad kompetenstrappa som ska skapa attraktivitet för yrket och kommunen. Bland annat delegering ska påverkas av var i "trappan" respektive medarbetare befinner sig. Trappan ska tydliggöra karriärmöjligheter inom yrket och struktur för mentorskap ska konkretiseras. Även lönesatsningar inom arbetsgruppen kan komma att bli aktuellt i syfte att rekrytera och behålla personal.

Förvaltningschefen är tydlig med att det finns möjlighet att överanställa personal i verksamheten för barn och unga. Beslutet är förankrat i nämnden, som framhåller vikten av kontinuitet bland personalen som arbetar med målgruppen. Det svåra rekryteringsläget har dock inte möjliggjort detta hittills. I dagsläget är en konsult inne i verksamheten och arbetar för att färdigställa och stänga utredningar som överskridit fyra månader. Under december ska en socialsekreterare på föräldraledighet, varvid det kan komma att bli aktuellt med ännu en konsult i verksamheten.

Av kvalitetsberättelse framgår behov av utbildningsinsatser i verksamheten. Nämnden beslutade i budget 2021 att inga medel fick/kunde nyttjas till utbildningar. Istället har förvaltningen sökt statliga medel för detta och enligt uppgift erbjudit utbildningar i bland annat funktionell familjeterapi och socialrätt. Det framkommer vid dialogmötet att nämnden inte varit enig inför beslut om indragna medel för utbildning.

Styrning och uppföljning

Barn- och ungdomsvården är organiserad i en mottagningsgrupp som tar emot orosanmälningar och ansvarar för omedelbar skyddsbedömning och förhandsbedömning.

Efter beslut att inleda utredning fördelas ärendet till socialsekreterare i utredningsgrupp. Det finns därtill en verksamhet för stöd- och serviceinsatser. Under en period fanns utsedda teamledare i de olika grupperna. I dagsläget fokuseras ett nära ledarskap från enhetschef i syfte att säkerställa tät uppföljning och kvalitetssäkring av det arbete som bedrivs.

Verksamheten följer enligt uppgift tidsfristerna för omedelbar skyddsbedömning och förhandsbedömning. Vid tid för dialogmötet (9 december 2021) fanns 11 pågående utredningar som överskridit fyra månader. Verksamheten har kännedom om samtliga av dessa utredningar och arbetar aktivt med att färdigställa och avsluta dem. Enhetschef har veckovisa avstämningar med utredningsgruppen och enskilda avstämningar med respektive socialsekreterare varannan vecka. Enhetschef för en excelfil som kontinuerligt uppdateras med information från dessa avstämningar. Den manuella hanteringen medför dubbelarbete, men enligt förvaltningschefen också en kvalitetskontroll. Det kommer finnas möjlighet att utveckla kontroll/uppföljning i verksamhetssystemet framöver.

Nämndens presidium framhåller att de får information om situationen från förvaltningschef. Informationen är inte formaliserad. Nämnden får inte löpande information om hur arbetsförhållandena ser ut, men får delvis information om överskridna utredningstider när de beslutar i enskilda ärenden. Nämndens presidium framhåller vid dialogmötet med revisionen att de vet ganska väl hur det fungerar på enheten. IVOs beslut och förvaltningens förslag till åtgärder kommuniceras till, respektive beslutas av, nämnden. Det sker ingen uppföljning eller kontroll avseende utredningstider.

IVO genomför för närvarande en uppföljning av tidigare tillsyn i verksamheten. Enligt uppgift vid dialogmötet² inkom beslut från IVO den 8 december där det framkom att de förelägger nämnden att säkerställa att samtliga utredningar som överskrider fyra månader är färdigställda och avslutade senast den 31 januari. IVO kommer att följa upp detta.

För att möjliggöra att samtliga utredningar är färdigställda och avslutade kommer nödvändiga konsultresurser att köpas in. Nämnden vill hellre ha fasta anställningar än konsulter och arbetar för att möjliggöra detta, se personalsituation.

Nämnden har ett ekonomiskt pressat läge. Inom barn- och ungdomsvården kan detta härledas till kostnader för placeringar. Det finns enligt förvaltningschef en risk för att hög arbetsbelastning och stress leder till akuta och dyra insatser och därmed fler placeringar eftersom det inte finns tid att utreda och stödja/behandla på hemmaplan. En kostnadsdrivande faktor är att flertalet barn som är placerade i familjehem är placerade i konsulentstödda familjehem där del av kostnaderna går till konsulenter. Enligt nämndens presidium ska de arbeta för att fler familjehem ska kontrakteras direkt av nämnden. Nämnden har kontrakterat ett eget jourhem.

² 9 december 2021

SKR har erbjudit nämnden sitt stöd i det fortsatta utvecklingsarbetet, vilket de ser positivt på.

Aktuellt PM föranleder följande frågeställningar:

- ▶ Tillser socialnämnden en ändamålsenlig styrning och ledning av socialtjänstens verksamhet för barn och unga?
 - Finns det ett beslutat ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete som används för att säkra och utveckla verksamhetens kvalitet?
 - Finns det mål och riktlinjer avseende utredning och uppföljning av insatser för barn och unga?
 - Erbjuder nämnden ett relevant utbud av insatser till målgruppen barn och unga?
 - Sker det en tillräcklig uppföljning av insatsers resultat?

Sofia Holmberg
EY